Tipy k závěrečnému testu z účetnictví

Sepsal jsem několik tipů k tomu, jak se vyrovnat se záludnostmi v testech z účetnictví. Tento text se týká se pouze početní části. Pro teoretickou část doporučuji projít učebnici Účetnictví v příkladech od J. Peláka. Jen ta však bohužel k testu nestačí, proto doporučuji projít taky výpisky z přednášek, které jsou dostupné třeba na všeborec.cz.

Část s příkladem obsahuje 20 otázek k danému příkladu, přičemž za správnou odpověď jsou 2 body, za žádnou 0, za špatnou -1 bod. Celkem je tedy možné získat 40 bodů za příklad a dalších 20 bodů za otázky z teorie.

K příkladům doporučuji Závěrečné testy z účetnictví I., na kterou se v dalším textu občas odkážu pro ukázku (př. 171 atd.).

Pokud zde najdete chybu nebo chcete nějaké informace doplnit, napište mi prosím na mail jakub.mrozek@gmail.com.

Aktuální verze dokumentu: 1.3 (21.2.2014).

Úpravy dokumentu:

Verze 1.3. (1.2.2014)

přidán 24. bod, počítání odpisů v testech z roku 2014

Verze 1.2.1. (27.1.2014)

oprava nadpisu

Verze 1.2. (21.1.2014)

- oprava informací o zápočtu zálohy (18. bod)
- dodatky

Verze 1.1 (6.1.2014)

- číslování kapitol
- opravy překlepů

Verze 1.0 (5.1.2014)

první verze

Jak postupovat při výpočtu příkladu

1. Sepsat si, na co nesmím zapomenout

Předtím, než začnete počítat, doporučuji si na okraj papíru napsat seznam početních úkonů, na které nesmíte zapomenout, ale (obvykle) nejsou přímo uvedeny v postupu u příkladu.

Jde o tyto body:

- 1. odpisy z dlouhodobých aktiv,
- 2. opravné položky k pohledávkám,
- 3. úroky z úvěru,
- 4. rezervy na záruční opravy,
- 5. náklady/výnosy příštího období (např. předplacený nájem, časopis atd.).

K těmto bodům se vraťte poté, co příklad vyřešíte a ujistěte se, že všechny tyto operace máte v účetnictví zahrnuty.

2. Projít si celý příklad

Následně doporučují celý příklad pozorně přečíst. Všímejte si především:

- na jaké účetní období se ptají (někdy se ptají na celý rok, někdy jen na měsíc, někdy účetní období nezačíná stejně jako kalendářní rok atd.),
- 2. jakou metodou se počítá úbytek zásob (FIFO, LIFO, aritm. průměr), někdy se může lišit vyskladnění materiálu u výroby a vyskladnění výrobků při prodeji,
- 3. jakým způsobem se řeší záruka (někdy je to procento z prodané ceny, někdy místo posílání peněz pošlou nový výrobek pozor, ten může být v jiné ceně),
- 4. jakým způsobem se řeší opravné položky k pohledávkám,
- 5. jaká jsou dlouhodobá aktiva.

Zvláštní pozor si dejte na to, že některé operace se neúčtují, ačkoliv jsou uvedeny v událostech, které se za dané období staly. Příkladem je 11. událost v příkladu 172, kde si společnost objednala reklamní kampaň na blízkou budoucnost, která však nespadá do účetního období. A objednávka se neúčtuje, takže tento bod pak v klidu můžete přejít.

3. Spočítejte dlouhodobá aktiva

Nejprve spočítejte zůstatkovou cenu dlouhodobých aktiv k danému datu. Dejte pozor na to, že od pořizovací ceny je potřeba odečíst odepsanou hodnotu a s tím dále pracovat.

Odpisy se obvykle počítají od měsíce, který následuje po datu zařazení do produkce, tj. pokud bylo aktivum zařazeno do produkce v září roku 2000, pak za rok 2008 se budou odepisovat jen tři měsíce (říjen, listopad, prosinec).

Velmi často se zapomene na dlouhodobá aktiva, u kterých nejsou odpočty, ale mezi dlouhodobá aktiva patří (jsou totiž často uvedeny mimo tabulku s dlouhodobými aktivy). Je to třeba pozemek, který se v příkladech vyskytuje jako oblíbený chyták.

Do dlouhodobých aktiv ale také mohou patřit třeba cenné papíry (př. 171), když je společnost drží kvůli dividendám, a to navzdory faktu, že je během roku prodá (v zahajovací rozvaze je to prostě dlouhodobé aktivum).

Já osobně doporučuji odpovídat na testové otázky průběžně a nikoliv až celý příklad vypočítám, protože třeba dříve přijdu na to, že mám někde početní chybu. Takže po výpočtu dlouhodobých aktiv hned odpovídám na otázku, jaká je výše dlouhodobých aktiv (netto) v počáteční rozvaze, což je otázka, která je v každém testu.

4. Spočítejte počáteční rozvahu

Spočítat počáteční rozvahu je důležité, abyste věděli, zda jste na nic nezapomněli. Rozepište si hezky na levou stranu všechny účty, které souvisí s aktivy a na pravou stranu všechny účty, které souvisí s pasivy. Pak si spočítejte sumu všech aktiv a sumu všech pasiv, pokud se obě sumy rovnají, pak gratuluji, můžete pokračovat dále.

Pokud ne, pak je potřeba najít chybu, dříve fakt nepokračujte. Dále přináším několik bodů, ve kterých se dělá často chyba.

- Máte správně zůstatkovou cenu u dlouhodobých aktiv? Stalo se mi třeba, že jsem odpočítal celkové odpisy od odepsatelné částky a ne od pořizovací ceny. Rovněž může být chyba v počtu měsíců, které máte odepisovat.
- Nezapomněli jste na náklady příštího období? Stává se třeba, že si firma předplatí nájem dopředu, tento nájem je pak aktivum a píše se na účet náklady příštího období.
- Kapitálové fondy patří do pasiv, vytváří si zde společnost dobrovolně a jsou součástí vlastního kapitálu.
- Nezapomněli jste na opravné položky k pohledávkám? V zadání je často uvedeno, že se třeba vytváří jako 20% z ceny pohledávky po splatnosti, takže pokud je v zadání třeba uvedeno jen brutto objednávek (př. 168) a informace, jaké množství pohledávek je po splatnosti, tak to musíte dopočítat i do počáteční rozvahy.
- Emitované dluhopisy jsou vydané (emitovaný = vydaný), tj. je to závazek a patří do pasiv.

- Zálohy dodavatelům je aktivum (něco jsme jim dali, něco nám dluží), zálohy odběratelů jsou naopak pasivum (něco nám dali, něco jim dlužíme).
- Rezervy jsou pasivum a patří mezi závazky, rezervní fond je sice také pasivum, ale patří mezi vlastní kapitál.

Zvlášť pozor si dejte na to, jak v rozvaze uvedete úvěr. Pokud je uvedeno, že je úvěr třeba na částku 5 000 tis. a že 1 000 tis. je splatných během daného účetního období, pak musíte úvěr napsat na dva účty: Úvěr - dlouhodobý, Úvěr - krátkodobý. Je to důležité, protože pak se v zadání ptají, kolik jsou celkové dlouhodobé a krátkodobé závazky a pokud uvedete úvěr chybně do jednoho účtu, pak budete mít obě otázky špatně.

Odpovězte na všechny otázky, na které vám již počáteční rozvaha stačí (např výše kapitálu v počáteční rozvaze atd.).

5. Zaúčtujte všechny události

Projděte všechny události a zaúčtujte je. Podrobně to rozeberu dále. Průběžně odpovídejte na testové otázky.

Nezapomeňte zaúčtovat všechny body, které nevyplývají ze zadání (viz. 1. bod tohoto textu)!

6. Spočítejte konečnou rozvahu

Nejprve spočítejte všechny zůstatky na účtech, aby z každého účtu vzniklo jedno číslo. A pak se ujistěte, že se vám opět suma aktiv rovná sumě pasiv. Pokud ne, hledejte chybu:-)

Zodpovězte všechny zbylé testové otázky. Pokud vám všechno krásně vyšlo, pak gratuluji, test odevzdejte a běžte to oslavit, zasloužíte si to.

Účtování specifických operací

Některé operace nemusí být úplně nejjednodušší zaúčtovat, zde popíšu ty nejproblematičtější.

1. Výpočet cash flow

Nejjednodušší je spočítat ho tak, že se podíváte na počáteční a konečný zůstatek na Běžném účtu a odečtete konečný od počátečního. Pozor ale na to, že Běžný účet nemusí být jediný účet, kde se operuje s penězi, často jsou zde ještě nějaké operace na účtu Hotovost nebo Pokladna, které je potřeba také připočítat.

2. Změna stavu výrobků

Často se ptají na to, jak změna stavu výrobků mění hospodářský výsledek (př. 164, 8. otázka). V tom případě je potřeba vědět, jak vypadá počáteční a konečný stav účtu Výrobky. Např. pokud je počáteční zůstatek výrobků 100 a konečný 80, snížil se počet výrobků o 20, a tedy vliv změny stavu výrobků na výsledek hospodaření je -20.

3. Výnosy a odpočet DPH

Tohle je typický chyták v otázkách (př. 164/12). Pokud by společnost XYZ byla plátcem DPH, kolik by činily výnosy z prodeje? Výnosy by byly pořád stejné, DPH nijak výnosy neovlivňuje. Kdyby ale otázka zněla, jak DPH ovlivní výsledek hospodaření, tak je to jinak, nicméně DPH samotné výnosy nijak neovlivňuje.

4. Pořizovací cena, vedlejší pořizovací náklady, náklady pořízení

Pořizovací cena = náklady pořízení (např. nákup stroje) + vedlejší pořizovací náklady (vše, co bylo nutné zaplatit, aby bylo možné stroj uvést do provozu).

Mezi vedlejší pořizovací náklady patří třeba doprava stroje, bez té je nakoupený stroj k ničemu. Naopak zde např. nepatří školení zaměstnanců, protože stroj může fungovat i bez školení.

Podobně jsou v některých příkladech testovací dávky. Pokud je testovací dávka třeba zákonem povinná, pak se do vedlejší pořizovací ceny počítá. Pokud ale prodejce chce dělat testovací dávky jen pro vlastní klid, tak se do vedlejších pořizovacích nákladů nepíše.

Tzn. když je v události (př. 164/1. událost) uvedeno, že prodejce účtoval 425 tis. za materiál a 75 tis. za dopravu, pak bude tento materiál zaúčtován s hodnotou 500 tis.

5. Srážka zálohové daně z mezd zaměstnanců

Daně ovlivní účet Zaměstnanci, ale nikoliv náklady samotné. Když např. dojde k zaúčtování mezd 100 tis. a z nich má být strženo 20% jako záloha na daně z mezd, tak se nejprve

- 1. na nákladový účet uvede 100 tis., na účet Zaměstnanci také 100 tis. a
- 2. z účtu Zaměstnanci se strhne 20 tis. a připíše se na účet Stát.

Takže nakonec je náklad na mzdy 100 tis., účet Zaměstnanci 80 tis., Stát 20 tis.

6. Ztráta pohledávky odběratele

Pokud dojde např. k tomu, že odběratel zkrachuje, znamená to, že pohledávku už nedostaneme a je potřeba ji definitivně odepsat. V takovém případě se odepíše z účtu Pohledávky za odběrateli a pak ještě z jednoho účtu, přičemž jsou dvě možnosti:

- z Opravných položek k pohledávkám, pokud již byla na tuto pohledávku vytvořena opravná položka,
- zapíše se jako náklad, pokud ještě opravná položka vytvořena nebyla.

7. Zaúčtování pokuty

Zaúčtování probíhá tak, že se pokuta zaúčtuje na nákladový účet a dále na účet Rezervy v pasivech. Zde se zapisují i třeba rezervy na záruční opravy.

8. Zaúčtování emitovaných dluhopisů

Společnost emituje (= vydá) v minulém období dluhopisy s tím, že je v účetním období zpět nakoupí. Emitovala je 31.8. v hodnotě 440 tis. a zpět je nakoupí v hodnotě 500 tis za rok. Úroky jsou lineární (př. 164).

Znamená to, že vrací 440 tis. + úroky 60 tis. Těch 440 tis. není náklad, to je jen vrácení peněz, těch 60 tis. ale náklad je a musí se vykázat. Problém je v tom, že jde o přerod roku, takže ještě v minulém roce byly započteny úroky za září, říjen, listopad a prosinec. Takže (60 tis. / 12) * 4 jsou náklady, které již byly odepsány. Zbytek (40 tis.) je to, co se bude odečítat v účtovaném období. Tento úrok pak půjde do nákladů.

Pozor na počáteční rozvahu. V ní nebudou emitované dluhopisy uvedeny ve 440 tis., ale ve 460 tis., musí se tam těch 20 tis. připočítat.

9. Záloha zaměstnanci

Pokud poskytujeme zálohu zaměstnanci, počítá se mezi pohledávky (zapisuje se ale na samostatný účet). Např. jestliže jsme poskytli zaměstnanci zálohu 5 tis. a pak je otázka, jaká je netto hodnota pohledávek (př. 165/1), pak do netto pohledávek je potřeba započítat i tuhle zálohu.

10. Účtování úroku, úvěry

V případě úvěru se do nákladů počítají jen úroky, nic jiného. Je však vždy nutné rozdělit úvěr na krátkodobou a dlouhodobou část (viz výše). Splacení částky, kterou jsme si půjčili, není náklad, náklad je pouze úrok.

Jsou dva druhy úvěrů. Jeden se splácí postupně, jiný najednou na konci daného období. U každého se počítají jinak úroky.

Nejprve úvěr, který postupně splácíme (př. 165). Na začátku je jeho výše 5 000 tis., při počáteční rozvaze je uvedeno, že 3 500 tis. je splaceno. Roční úrok je 16%. Zbývá doplatit 1 500 tis., takže z této částky se počítá také úrok (tj. 0,16 * 1 500). Takto ale vypočítáme roční úrok. Pokud se pak v otázkách ptají třeba na účtování za měsíc nebo za čtvrtletí, tak je potřeba celkový úrok ještě vydělit 12, resp. 4.

Dále úvěr, který splatím najednou (př. 167). Zde se uvádí, že jde o hodnotu 20 000 tis. a že je úrok 12% (p.a.). Takže roční úrok, který půjde do nákladů je 0,12 * 20 000 000 (a v tomto konkrétním příkladě ještě vydělit 12, protože se ptají na jeden měsíc).

11. Nedokončená výroba

Nedokončená výroba z minulého období není nic jiného než počáteční zůstatek účtu Výroba (aktiva). Další náklady spojené s výrobou se budou psát dále na tento účet.

12. Druhové a účelové členění

Pokud v zadání píšou, že společnost účtuje v druhovém členění, mohou po vás stejně chtít údaje, které získáte jen v účelovém členění (třeba marži, administrativní náklady ap.). Důležité je, jak ta otázka zní. Pokud chtějí třeba marži z druhové výsledovky, tak ta tam není, takže odpověď je: nelze zjistit.

Otázka ale může být také položena tak, že se ptají, kolik jsou třeba administrativní náklady za předpokladu použití účelového členění. No a v takovém případě byste museli všechno přepočítávat. Proto se snažím psát účty i v druhové výsledovce jako v účelové výsledovce (tj. účet N - administrativa, N - odbyt ap.). Samozřejmě, pokud jsou ty údaje uvedeny. Ušetřím si tím docela dost času, tyhle dotazy tam jsou totiž vždy.

13. Účtování reklamních kampaní, náklady příštích období

V některých příkladech se platí něco dopředu, velmi často reklamní kampaň. Třeba v účetním roce se zaplatí reklamní kampaň na dva měsíce, prosinec a leden za 20 tis. Problém je v tom přechodu roku, protože jedna polovina je spotřebovaná teď a jedna příští rok. Takže v účetním období bude náklad 10 tis. a dále aktivum náklady příštích období 10 tis.

14. Nájemné, výnosy příštích období

Někdy se může stát opačný příklad, že někdo zaplatí dopředu nám. Třeba se pronajímají pozemky a v prosinci nám na prosinec + příští rok do prosince zaplatí nějaká firma 120 tis. V takovém případě je tam zase ten přerod roku, takže je potřeba částku rozdělit na 12 dílů. A v prosinci nastane výnos 10 tis. a na příští rok máme výnosy příštích období 110 tis. Jedná se o pasivum (je to závazek).

15. Efektivní úroková míra

Někdy jsou úroky lineární, někdy jsou počítány pomocí efektivní úrokové míry. Např. společnost emitovala v lednu 2005 dluhopisy v hodnotě 12 548 Kč/ks, v nominální částce 20 000 Kč/ks, splatnost 8 let . Otázka je, jaký bude úrok v roce 2009 (př. 166). V zadání je výslovně uvedeno, že se používá efektivní úroková míra.

Vzorec pro efektivní úrokovou míru je $O_n = O_0 * (1 + i)^n$, přičemž O_0 znamená částka v roce X a O_n částka v roce X + n, i je úroková míra, n je počet roků.

Po dosazení do vzorce vyjde, že efektivní úroková míra je 6%. Dále je v zadání uvedeno, že emitované dluhopisy mají na začátku roku 2009 hodnotu 15 842 000, takže stačí tuto hodnotu uvést za O_0 , dosadit vypočítanou úrokovou míru, za n dosadit 1 a vyjde hodnota emitovaných dluhopisů na konci roku 2009. Tato hodnota se pak odečte od O_0 a výsledek je úrok, který se zapíše jako náklad.

Dobře je vše popsáno v Pelákovi.

16. Vyřazení dlouhodobého aktiva

Může se stát, že je potřeba nějaké aktivum vyřadit. Je důležité vědět, zda se se v účetním období používalo. Pokud ano, musí se nejprve vytvořit odpisy a následně opravná položka.

17. Zápočet opravných položek k pohledávkám

V zahajovací rozvaze mám pohledávky a k nim opravné položky. Pak nastanou různé události a v zadání třeba je, že konečný stav všech pohledávek je XYZ a z nich se mají vytvořit opravné položky. Problém je v tom, že nějaké opravné položky již vytvořeny byly a my nevíme, ze kterých pohledávek. A není možné vytvořit opravné položky ze všech pohledávek, protože by se z některých pohledávek vytvořily opravné položky podruhé.

Vyřeší se to tak, že se dřívější opravné položky vyruší oproti některému nákladovému účtu (to vyplyne ze zadání, pokud třeba říkají, že opravné položky k pohledávkám jsou nákladem správy ap.). Na nákladovém účtu jsou opravné položky na opačné straně (není to výnos, patří to na nákladový účet, viz třeba příklad 170). Tím se dřívější opravné položky vyruší a my můžeme vytvořit ze všech pohledávek opravné položky znova.

18. Zápočet zálohy

Třeba se stane, že zaplatíme v minulém období zálohu na energii 20 tis. Následně přijde od dodavatele energie faktura na 80 tis. vč. započtené zálohy.

V takovém případě jsou celkové náklady 80 tis., takže na nákladový účet tohle, na účet Dodavatelé 60 tis. a z aktiv vymazat zálohu.

Pokud si nejste jistí, zda jste vše započetli správně, ověřte si to principem podvojnosti, tj. že bilanční rovnice musí platit vždy.

19. Platba od pojišťovny

Může se stát, že máme aktivum, o které přijdeme, ale je pojištěné, takže nám pojišťovna alespoň něco zaplatí (př. 166). V takovém případě se částka, kterou obdržíme, zapíše na opačnou stranu nákladového účtu (na jaký nákladový účet vyplyne ze zadání).

20. Hodnota zásob

Občas se mohou ptát na to, jaká je hodnota zásob. V takovém případě se do zásob započítá materiál, hotové výrobky, ale i nedokončená výroba.

21. Předplatné časopisu

Někdy je jedna událostí v účetním období koupě časopisu na daný rok (př. 169). V tomto konkrétním případě se časopis přidá rovnou do nákladů, nejde o aktivum, nijak nesouvisí s výrobou hokejek.

22. Pronajaté aktivum

Třeba si společnost pronajme nějaké zařízení a na něm vyrábí. Mají se z něj vytvářet odpisy (př. 173)? Nikoliv, odpisy se vytvoří jen z dlouhodobých aktiv, které vlastním.

23. Pozor na chyby v zadání

Nerad to říkám, ale do těch příkladů se občas dostane nějaká chyba a bohužel vám reklamace po napsání testu nepomůže. Konkrétně třeba ve sbírce je v 172. příkladě chyba, závazky vůči dodavatelům jsou 1 110 000 a nikoliv 110 000. Podobně byla minulý rok v testu chyba, ale katedra námitky po testu neuznala.

Pokud vám něco nevyjde a jste si 100% jisti, že to máte správně, zavolejte si dozor na testu a zeptejte se. Chyba tam opravdu může být, testy jsou složité a něco přehlédnout není těžké.

24. Pozor na dobu, odkdy jsou odpisy počítány

V příkladech z minulých let je vždy uvedeno, že se odpisy počítají od měsíce, který následuje po měsíci zařazení do výroby. Tzn. bylo-li aktivum zařazeno do výroby třeba v listopadu 2008, tak odpisy za rok 2008 se počítá pouze za prosinec.

V testech v roce 2014 to bylo ale jinak, na testu bylo, že se odpisy počítají od měsíce, kdy bylo aktivum zařazeno do výroby. Tzn. v předchozím příkladě by se pak odpisy za rok 2008 počítaly jak za listopad, tak za prosinec.

Na tohle pozor, značná část lidí v tom měla chyby. A samozřejmě pokud neděláte "téčka", tak nepřijdete na to, že vám nevychází počáteční rozvaha a vyberete špatnou odpověď. Proto důrazně doporučuji téčka dělat (viz dodatek 2).

Dodatek: vyplatí se tipovat?

Pokud narazíte na nějakou otázku, kde si nejste jisti, možná budete zvažovat, zda si tipnout. Případný zisk jsou 2 body, případná ztráta -1 bod. Vyplatí se to? Záleží na tom, zda nevíte vůbec nic, nebo zda se třeba jen rozhodujete mezi dvěma alternativami.

Existují 3 možné stavy:

- 1. Váháte mezi dvěma odpověďmi a u dvou jste si jistí, že nejsou správné. Pak je pravděpodobnost 0,5:0,5, tj. průměrný výnos bodů z úspěchu: 0,5*2 vs. průměrná ztráta bodů z neúspěchu: 0,5 * 1, tj. 1:0,5, v takovém případě se vyplatí tipnout si.
- 2. Váháte mezi 3 odpověďmi a u jedné jste si jisti, že není správná. Pak tedy 0,33*2 vs. 0,66*1, tj. 1:1, v takovém případě to výjde na stejno.
- 3. Váháte mezi 4 odpověďmi, nejste si jistí ničím. Pak tedy 0,25*2 vs. 0,75*1, tj. 0,5 vs. 0,75, v takovém případě se nevyplatí tipovat.

Shrnutí. Pokud se rozhodujete ze dvou odpovědí, tipujte. Pokud ze tří, záleží na vaší povaze. Pokud ze čtyř, netipujte.

Dodatek 2: účtovat, nebo rovnou odpovídat na otázky?

Existují dva způsoby, jak test řešit. Někdo postupuje podle tohoto dokumentu, tzn, že počítá rozvahu, každou událost zaúčtuje a průběžně odpovídá na otázky. Někdo jiný vůbec neúčtuje a jde rovnou na otázky a podle nich pak hledá příslušné transakce, které se snaží pak spočítat.

Obě metody mají své zastánce, dokonce i cvičící jsou v tomto nejednotní a jeden doporučuje metodu první, druhý metodu druhou. Faktem je, že první postup je časově náročnější, ale mnohem více jistější. Druhý postup je rychlý, ale náchylnější k chybám, což mám ověřeno u několika spolužáků.

Pokud potřebujete jen málo bodů, jděte raději na jistotu, vše podrobně zaúčtujte a nesnažte se odpovědět na všechny otázky, ale jen tolik, kolik potřebujete k úspěšnému zvládnutí testu + něco navíc jako rezervu.

Pokud potřebujete hodně bodů a musíte zodpovědět drtivou většinu otázek, tak doporučuji spíše volit druhý způsob, kde máte větší pravděpodobnost, že se vám podaří zpracovat všechny otázky, avšak s vyšším rizikem výskytu chyby.

Dodatek 3: chcete doučování?

Pokud vám ani tento dokument nepomohl a stále si nejste jisti, je možné se domluvit na doučování. Jak asi správně tušíte, tyto služby mohu nabídnout:-) Nejideálnější je, pokud mne kontaktujete buď přes Facebook (https://www.facebook.com/jakub.mrozek87) nebo na mailu jakub.mrozek@gmail.com.

S přáním brzkého opíjení jako odměny za úspěšné zvládnutí zkoušky z účetnictví Jakub Mrozek (xmroj00)